

Gångbar kultur

"Varför får inte jag ett så fint brunnslock?" Gubben på bilden ingick visserligen inte i Stockholms VA-anknytna konstvernissage men visst hade han anledning att lyfta på såväl lock som ögonbryn. Infällda bilden till höger visar "2:nd floor" av Maria Bernholm.

Däxel-/brunnslock har uppmärksammats under senare år, och detta blev speciellt accentuerat i april, när projektet Gatubilder ingående i Kulturhuvudstad '98 i Stockholm hade vernissage.

Däxellock. En detalj bland alla andra i VA-verksamheten. Till synes. Men det är den kontaktyta, där denna verksamhet möter allmänheten i den offentliga miljön. Eller som det heter numera, VA-sfärens gränssnitt i gaturummet. För en del människor är antagligen däxellock både osedda och något man kan trampa på. Men för de som ser dem, kan locken inbjuda till tankar och fantasier. Vad finns under locket? En undre och ökad värld?

Detta skulle kunna avspegla sig i däxellockens utformning. Dessvärre har de flesta av landets VA-verk betraktat däxellock, som endast en teknisk lösning, och inte beaktat de positiva värden som dessa kan tillföra både staden och VA-verken. Sådana värden har dock skapats i en del andra länder, genom traditionen att sätta en lokal präglings på däxellocken. Det vanligaste är att stadens namn finns antingen i klartext eller ingående i en akronym. Några europeiska städer har även heraldiskt präglade däxellock. Det är denna tradition som Malmö alluderade till, då VA-verket 1990 placerade 100 däxellock med Malmögripen på stadens gågator.

I brons med reklambudskap

Däxellock där text och bild är frikopplade från lockets funktion, men även dess ägare finner man exempelvis i Tyskland. Det är då glänsande bronsdäxellock med reklambudskap. Det

konstnärliga värdet kan kanske diskuteras, men dess reklamvärde skall nog inte underskattas.

Det är därför en glädjande utveckling, när nu ett projekt kallat "Gatubilder" genomförs i Stockholm. 100 brunnslock med en konstnärlig gestaltning finns utlagda i Stockholms city. Det är tio konstutövare som formgivet vardera tio lock, och därmed skapat en helgjuten gångbar kultur.

"Carpe Diem", Tove Adman

Allt har skett i en samverkan mellan Stockholm Vatten och Kulturhuvudstad '98 med stöd av bland annat Alvesta Gjuterier.

Vernissagen fredagen den 24 april skilde sig från de vanliga ytliga och lätta tillställningarna.

Här kom man under ytan och fick möjlighet att penetrera djupet samt ana konstverkens tyngd. Vernissagelokal var den ytterst väl valda Karl XII:s pumpstation, belägen under Karl XII:s Torg, granne med Kungsträdgården och Operan. Inför nedstigningen till underjorden gick tankarna till operan Orfeus. Det bar neråt med en höj- och sänkbar hiss (i dubbel bemärkelse).

I de rymliga och nästan kliniskt rena pumplokalerna fanns ett exemplar vardera, av de olika lockvarianterna. Efter tal av Stockholms Vattens VD, Sven-Erik Skogsfors samt andra representanter för projektet, fanns det möjlighet att samtala med konstnärerna. Här följer tolkningar av de utställda brunnslocken:

Carpe Diem – Tove Adman (se bild till vänster)

Storstadens puls slår hastigt. Därför kan människorna behöva påminnas om, att de inte skall glömma att även njuta av dagen. Devisen "Fånga dagen", eller dess latinska variant "Carpe Diem", myntat av den romerske poeten Horatius, är därför en god uppmaning. En deprimerad själ med framåtlutad gång, blir förhoppningsvis fångad av detta budskap.

Hjärn – C Stefan Ahlenius

Ett järnlock, som associerar till hjärnvindlingar. Det kan föra tankarna till vatten, som i mer än ett avseende, kan vara både mjukt och hårt. Det kan även återspegla VA-verksamheten, som både består av hårdvara – teknisk utrustning, och mjukvara – tänkande medarbetare. Brunnslocksmonstret skulle också kunna tolkas som moln, men då krävs det ett tankelyft.

Foto: M Östlin, Orange AV Prod AB